

विशेषादीनि ब्रह्मोदनपाकपर्यन्तानि कार्याण्युक्ता पश्चादिदमाह । [४. ८. ४. ५.] तं चातुष्प्राश्यं पचत्युद्वास्यसिचनं मध्ये कृत्वा सर्पिरासिच्याश्चत्थीस्तिस्रः समिधो घृताक्ता आदधाति समिधाग्निमिति प्रत्यृचमिति ॥ अस्यार्थः । चतुर्भिर्ऋविग्भिः प्राशितुं योग्यमोदनं पक्वा बहिरुद्वास्य तस्योदनस्य मध्ये घृतासिचनाय निम्नं स्थानं कृत्वा तत्सर्पिषापूर्य तिस्रः समिधस्तस्मिन्सर्पिष्यभ्यज्य तिसृभिर्ऋग्विरग्रावभ्यादधातीति ॥ समिधाग्निम् । हे ऋविजः यूयं समिधा कृत्वा अग्निं डुवस्यत परिचरत । डुवस्यतिः परिचरणार्थः । सम्यगिध्यते दीप्यते वक्षिर्यया काष्ठद्वयया सा समित्तया । घृतैः होष्यमाणैः पूर्णाहृतिसम्बन्धिभिरतिथिमातिथ्यकर्मणा पूजनीयमग्निं बोधयत प्रज्वलयत अस्मिन्प्रज्वलितेऽग्नौ हव्या नानाविधानि हवींषि आ जुहोतन सर्वतो जुहुत । तप्तनप्तनथनाश्चेति [पा० ७. १. ४५.] तनवदिशः ॥ १ ॥

सुसमिद्धाय शोचिषे घृतं तीव्रं जुहोतन ।

अग्नये ज्ञातवेदसे ॥ २ ॥

हे ऋविजः अग्नये यूयं घृतेन जुहोतन जुहुत । जुहोतिः परस्य लोट् मध्यमवद्धवचनस्य तस्य तप्तनप्तनथनाश्चेति [पा० ७. १. ४५.] तनवदिशे गुणे जुहोतनेति रूपम् । किम्भूतायाग्नये । सुसमिद्धाय शोभनतया सम्यग्दीप्ताय । अत एव शोचिषे शोचिष्मते दीप्तिमते ज्वलिताय । ज्ञातं वेत्ति वेदयति वा ज्ञातवेदास्तस्मै । ज्ञात-प्रज्ञानाय वा । किम्भूतं घृतं तीव्रं स्वादुतमं समग्रं वा पटुतरं वा । ग्रहणोद्वासानाधिश्रयणावेक्षणादिभिः संस्कृतमित्यर्थः ॥ २ ॥

तं वा समिद्धिरङ्गिरो घृतेन वर्धयामसि ।

वृद्धेहाया यविष्य ॥ ३ ॥

हे अङ्गिरः अङ्गतिर्गत्यर्थः । अङ्गिर्गतिरस्यास्तीति अङ्गिराः । रस्प्रत्ययो मत्वर्थीयः । तत्तद्यागेषु गमनवन्ने । अङ्गिरा उ ह्यग्निरिति श्रुतेः [१. ४. १. २५.] । तं य उक्तगुणस्तथाविधं वा त्वां समिद्धिर्यज्ञसम्बन्धिकाष्ठैर्घृतेन संस्कृताज्येन च वर्धयामसि वर्धयामः । प्रवृद्धं कुर्मः । इदन्तो मसीति [पा० ७. १. ४६.] इकारश्छान्दसः । हे यविष्य युवतम कदाचिदपि स्थविरवरहित इत्यर्थः तथाविधाग्ने वृद्धत् महत्